

เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

หลักสูตร

“เทคนิคการแกะสลักและการทำพิมพ์ พร้อมดูงาน”

หัวข้อ “เทคนิคการแกะสลัก”

ณ หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาบ้านรัตนวาสุ จังหวัดนราธิวาส

วันที่ 29 - 31 พฤษภาคม 2555

จัดทำโดย

โครงการศูนย์ศิลปาชีพ ในพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

สำนักเทคโนโลยีชุมชน กรมวิทยาศาสตร์บริการ

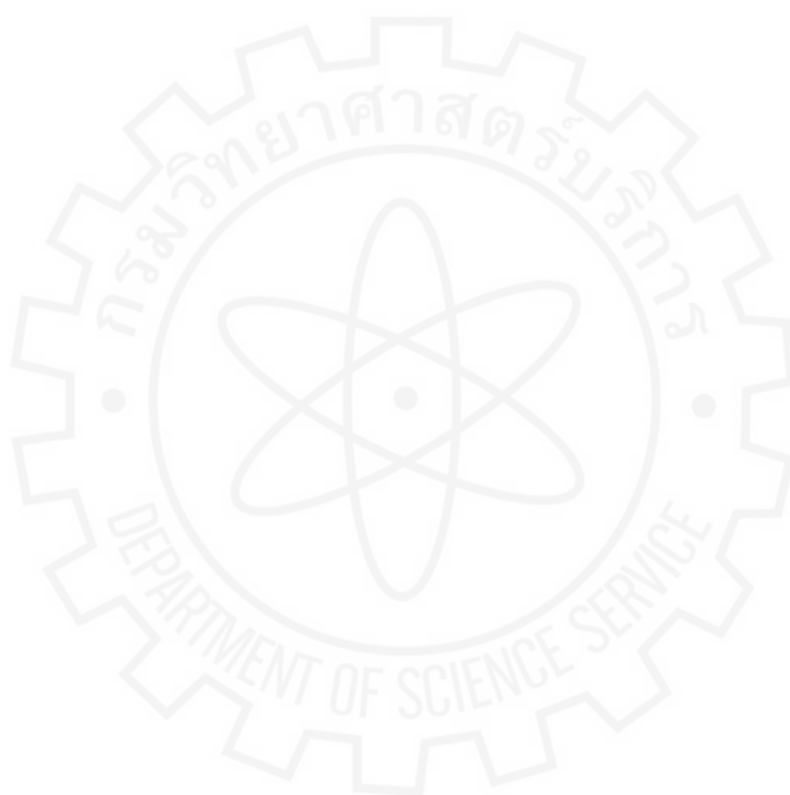
กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

คำนำ

เอกสารนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตร “เทคนิคการแกะสลาดลาย และการทำพิมพ์ พร้อมดูงาน” หัวข้อ “เทคนิคการแกะสลาดลาย” โครงการศูนย์ศิลปาชีพในพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สำนักเทคโนโลยีชุมชน กรมวิทยาศาสตร์บริการ ให้อาจารย์และ สมาชิกของหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาบ้านรอตันบาตู จ.นราธิวาส รวม 20 คน ระหว่างวันที่ 29 - 31 พฤษภาคม 2555

สำนักเทคโนโลยีชุมชน

พฤษภาคม 2555

สารบัญ

หน้า

เทคนิคการแกะสลาดลาย

ขั้นตอนการปฏิบัติ

1

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์สำเร็จ

9

การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงาน หลักสูตร “เทคนิคการแกะรอยและการทำงานพิมพ์ พร้อมดูงาน”

1. หลักการและเหตุผล

หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาบ้านรัตนวาตู ตั้งอยู่ที่ตำบลกะลุวอ อ.เมือง จ.นราธิวาส ซึ่งเป็นแหล่งที่มีต้นดาโอ๊ะขึ้นจำนวนมาก ใบของต้นดาโอ๊ะจะมีลักษณะเฉพาะ ซึ่งหมู่บ้านฯ ได้วางแผนการผลิตงานเครื่องปั้นดินเผาโดยเน้นการผลิตรูปแบบและลวดลายที่มีใบดาโอ๊ะเป็นส่วนประกอบ เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนหมู่บ้านแห่งนี้

การผลิตชิ้นงานรูปแบบต่าง ๆ อาทิ แจกัน อ่าง กระถาง เน้นการตกแต่งด้วยใบดาโอ๊ะ อาจใช้วิธีตกแต่งด้วยการเขียนสี รวมถึงการแกะลวดลายลงบนเนื้อดิน และเมื่อต้องการผลิตในปริมาณมาก ในเวลารวดเร็ว วิธีการแกะบนปูนปลาสเตอร์จึงเป็นวิธีที่เหมาะสม

โครงการศูนย์ศิลปาชีพในพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สำนักเทคโนโลยีชุมชน จึงได้กำหนดจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติและการศึกษาดูงาน หลักสูตร “เทคนิคการแกะรอยและการทำงานพิมพ์ พร้อมดูงาน” ให้แก่อาจารย์และสมาชิกของหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาบ้านรัตนวาตู จ.นราธิวาส ขึ้น เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงานด้านแกะลวดลายบนเนื้อดินและปูนปลาสเตอร์ และเทคนิคการทำงานพิมพ์ผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ หลังจากการฝึกภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติแล้ว จะได้นำไปศึกษาดูงานโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรงและเกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนางานให้สวยงาม มีมาตรฐาน และตรงตามความต้องการของผู้ซื้อต่อไป

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการฝึกอบรมแล้ว ผู้รับการอบรมจะต้องฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะ ความชำนาญ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถแกะลวดลายได้สวยงาม รวดเร็ว สามารถทำงานพิมพ์ผลิตภัณฑ์รูปแบบและลวดลายได้อย่างสวยงาม มีมาตรฐาน ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อถ่ายทอดความรู้เรื่องการแกะลวดลายบนเนื้อดินและปูนปลาสเตอร์ และการทำงานพิมพ์ปูนปลาสเตอร์
2. เพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์

3. คุณสมบัติของผู้เข้ารับการอบรม

อาจารย์ และสมาชิกของหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาบ้านรอดต้นบาต จ.นราธิวาส

4. หลักสูตรการฝึกอบรม

เทคนิคการแกะสลักลายและการทำพิมพ์ พร้อมดูงาน

5. วิธีการฝึกอบรม

ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จำนวน 18 ชั่วโมง

6. ระยะเวลาการฝึกอบรม

ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ วันที่ 29 – 31 พฤษภาคม 2555

การศึกษาดูงาน วันที่ 2 มิถุนายน 2555

7. สถานที่ฝึกอบรม

วันที่ 29 – 31 พฤษภาคม 2555 หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาบ้านรอดต้นบาต

จ.นราธิวาส

วันที่ 2 มิถุนายน 2555

โรงงาน Ceramic of Phuket

จ.ภูเก็ต

8. ค่าใช้จ่าย

งบประมาณโครงการศูนย์ศิลปาชีวะ

9. จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม

20 คน

10. ที่ปรึกษาโครงการ

ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีชุมชน

11. ผู้รับผิดชอบโครงการ

น.ส.อรุณศรี เตปิน

กำหนดการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงาน
หลักสูตร “เทคนิคการแกะสลาดลายและการทำพิมพ์ พร้อมดูงาน”
ระหว่างวันที่ 29 – 31 พฤษภาคม 2555
ฝึกอบรม ณ หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาบ้านรัตนบาดู ต.กะลุวอ อ.เมือง จ.นราธิวาส
วันที่ 2 มิถุนายน 2555
ศึกษาดูงาน ณ โรงงาน Ceramic of Phuket จ.ภูเก็ต

วันและเวลา	รายการ	วิทยากร
วันที่ 27 พฤษภาคม 2555		-
07.00 น.	- ออกเดินทางจากกรมวิทยาศาสตร์บริการ	
19.00 น.	- เดินทางถึง จ.นครศรีธรรมราช	
19.30 น.	- เข้าที่พัก จ.นครศรีธรรมราช	
วันที่ 28 พฤษภาคม 2555		
08.00 น.	- ออกเดินทางจากที่พัก จ.นครศรีธรรมราช	
11.00 น.	- เดินทางถึง อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	
11.00 – 15.00 น.	- แวะตลาดกิมหยง อ.หาดใหญ่ เพื่อจัดซื้ออาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม (เพื่อความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ ไม่ควรออกจากที่พักเพื่อซื้อสิ่งของทุกวัน จึงได้ดำเนินการจัดซื้อให้ครบจำนวนคนและวันจากตลาดกิมหยง)	
	- พักรับประทานอาหารกลางวัน	
15.00 น.	- ออกเดินทางจาก อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	
18.00 น.	- ถึง จ.นราธิวาส เข้าที่พักในพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์	

วันที่ 29 พฤษภาคม 2555 08.30 - 09.00 น.	- ลงทะเบียน	
	กลุ่ม 1 เทคนิคการแกะลวดลาย <u>ภาคทฤษฎี</u>	นางสุจิตราฯ
09.00 - 12.00 น.	- บรรยายเทคนิคและวิธีการแกะลวดลาย - แนะนำอุปกรณ์ เครื่องมือ และวิธีการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ - อธิบายขั้นตอนการออกแบบลวดลายต่างๆ ให้เหมาะสมกับรูปแบบผลิตภัณฑ์	
13.00 - 16.00 น.	<u>ภาคปฏิบัติ</u> - ทดลองปฏิบัติการออกแบบบนกระดาษ นำมาคัดเลือกลวดลาย และ ผลิตภัณฑ์รูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสมกับลาย - ทดลองปฏิบัติการเขียนลวดลายลงบนผลิตภัณฑ์ก่อนแกะลวดลายบน เนื่อดิน	
	กลุ่ม 2 เทคนิคการทำพิมพ์ <u>ภาคทฤษฎี</u>	นายประจวบฯ
09.00 - 12.00 น.	- บรรยายเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการทำ Working Mold - บรรยายขั้นตอนวิธีการทำ Working Mold	
13.00 - 16.00 น.	<u>ภาคปฏิบัติ</u> - สาธิตวิธีการทำ Working Mold แบบพื้นฐาน - ให้ผู้รับการอบรมทดลองปฏิบัติการทำ Working Mold แบบพื้นฐาน เหมือนกันทุกคน	

วันที่ 30 พฤษภาคม 2555 08.30 - 09.00 น. 09.00 - 12.00 น. 13.00 - 16.00 น. 09.00 - 16.00 น.	- ลงทะเบียน กลุ่ม 1 เทคนิคการแกะลวดลาย <u>ภาคปฏิบัติ</u> - ทดลองปฏิบัติการเขียนลวดลายลงบนผลิตภัณฑ์ก่อนแกะลวดลายบนเนื้อดิน (ต่อ) - ทดลองปฏิบัติการแกะลายบนเนื้อดิน โดยใช้ลายเดียวกัน กลุ่ม 2 เทคนิคการทำพิมพ์ <u>ภาคปฏิบัติ</u> - ให้ผู้รับการอบรมทดลองปฏิบัติการทำ Working Mold แบบของตนเอง ภายใต้การดูแลและให้คำแนะนำของวิทยากร	นางสุจิตราฯ นายประจวบฯ
วันที่ 31 พฤษภาคม 2555 08.30 - 09.00 น. 09.00 - 12.00 น. 13.00 - 16.00 น.	- ลงทะเบียน กลุ่ม 1 เทคนิคการแกะลวดลาย <u>ภาคปฏิบัติ</u> - ทดลองปฏิบัติการแกะลายบนเนื้อดินของตนเอง ภายใต้การดูแลและให้ คำแนะนำของวิทยากร - สรุปกระบวนการปฏิบัติ ให้คำแนะนำเพิ่มเติมและมอบหมายงานเพื่อฝึกทักษะ	นางสุจิตราฯ

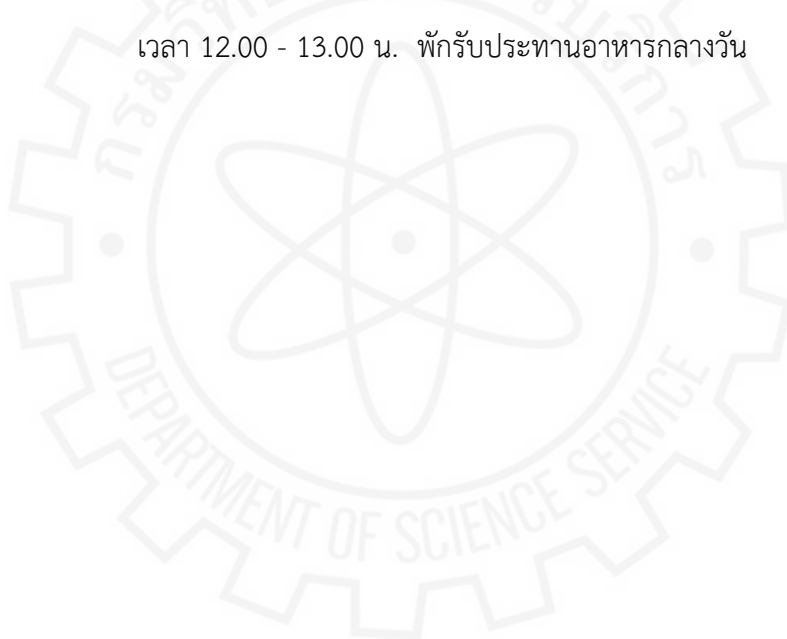
	กลุ่ม 2 เทคนิคการทำพิมพ์ <u>ภาคปฏิบัติ</u> 09.00 - 12.00 น. 13.00 - 16.00 น. - ผู้เข้ารับการอบรมลงมือทำ Working Mold เก็บรายละเอียด (ต่อ) - สรุปกระบวนการปฏิบัติ ให้คำแนะนำเพิ่มเติมและมอบหมายงานเพื่อฝึกทักษะ	นายประจวบฯ
วันที่ 1 มิถุนายน 2555 07.00 – 07.30 น. 07.30 น. 17.00 น. 17.30 น.	- ลงทะเบียน - วิทยากร อาจารย์และสมาชิกของหมู่บ้านฯ รอต้อนรับออกเดินทางจาก จ.นราธิวาส (พร้อมกันที่หน้าศาลากลาง จ.นราธิวาส เพื่อเดินทางพร้อมคณะอื่น) - เดินทางถึง จ.ภูเก็ต - เข้าที่พักใน จ.ภูเก็ต	-
วันที่ 2 มิถุนายน 2555 08.30 – 09.00 น. 09.00 – 10.00 น. 10.00 – 12.00 น. 13.00 – 15.00 น. 15.00 – 16.00 น.	- ลงทะเบียน - การศึกษาดูงาน ณ โรงงาน Ceramic of Phuket จ.ภูเก็ต - ผู้จัดการโรงงานบรรยายสรุปการดำเนินงาน กระบวนการผลิต การบริหารจัดการและการตลาด - เยี่ยมชมและฝึกปฏิบัติการแกะลวดลายบนเนื้อดินและการทำพิมพ์บนปูนปลาสเตอร์ - ศึกษาวิธีการบริหารจัดการด้านการออกแบบการผลิต - เยี่ยมชมผลิตภัณฑ์สำเร็จ	-

วันที่ 3 มิถุนายน 2555 07.00 น.	- อาจารย์และสมาชิกหมู่บ้านฯ เดินทางออกจากที่พัก จ.ภูเก็ต - เจ้าหน้าที่ วศ. เดินทางออกจากที่พัก จ.ภูเก็ต - อาจารย์และสมาชิกหมู่บ้านฯ เดินทางถึงหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา บ้านรอดันบาตู จ.นราธิวาส - เจ้าหน้าที่ วศ. เดินทางถึงกรุงเทพมหานคร	-
---	---	---

หมายเหตุ

เวลา 10.30 - 10.45 น. และเวลา 14.30 - 14.45 น. พักรับประทานอาหารว่าง

เวลา 12.00 - 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

สรุปผลการประเมินแบบสอบถามความคิดเห็น

เรื่อง การจัดฝึกอบรมหลักสูตร "เทคนิคการแกะสลักและการทำพิมพ์ พร้อมดูงาน"

ณ หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาบ้านรัตนบาตู

วันที่ 29 -31 พฤษภาคม 2555

การประเมินในส่วนเนื้อหาวิชา	%
1) ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ก่อน รับฟังการอบรม	-
2) ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ หลัง รับฟังการอบรม	90.00
3) ความเหมาะสมของหัวข้อและเนื้อหาในหลักสูตร	93.00
4) ระยะเวลาการอบรมตลอดหลักสูตร	89.00
5) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน	87.00
เฉลี่ยรวม	89.75
การประเมินการบริหารจัดการ	
1) เอกสารประกอบที่ใช้ในการฝึกอบรม	93.00
2) สถานที่ใช้ในการฝึกอบรม	90.00
3) สื่อที่ใช้ประกอบการฝึกอบรม เช่น วีดีโอ, แผ่นใส	86.00
4) อาหารและเครื่องดื่ม	91.00
5) การประสานงานและการให้บริการของเจ้าหน้าที่	91.00
เฉลี่ยรวม	90.20
การประเมินวิทยากร	
นางสุจิตรา สุนทรวุฒิคุณ	
1) ความรอบรู้ในหัวข้อบรรยาย	94.00
2) ความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหาและเทคนิค	89.00
3) การตอบคำถามที่ เกี่ยวข้องกับเนื้อหาได้ชัดเจนและกว้างขวาง	93.00
เฉลี่ยรวม	92.00
นายประจวบ ช่างคิด	
1) ความรอบรู้ในหัวข้อบรรยาย	90.00
2) ความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหาและเทคนิค	92.00
3) การตอบคำถามที่ เกี่ยวข้องกับเนื้อหาได้ชัดเจนและกว้างขวาง	93.00
เฉลี่ยรวม	91.67
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	90.90

ภาคผนวก

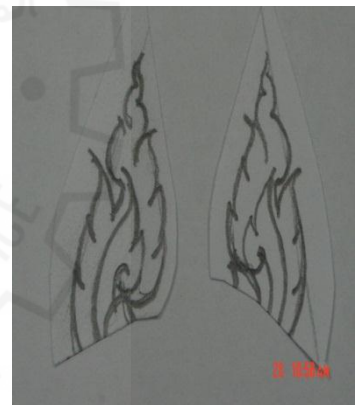
เอกสารประกอบการฝึกอบรม

ขั้นตอนการปฏิบัติ

1. ออกแบบภาพต้นแบบลายหน้าสิงห์ประกอบลายช่อนก เพื่อแกะสลักลวดลาย

2. ตัดแยกลวดลายเป็นส่วนๆ เพื่อเป็นแบบสำหรับการแกะสลักลวดลาย

3. ปั้นลวดลายต้นแบบแต่ละส่วนด้วยดินน้ำมัน เช่น เริ่มจากการแกะสลักลวดลายหน้าสิงห์

4. เมื่อแกะสลักลวดลายเสร็จแล้วก็นำแบบสำหรับเทปูนครอบบนตัวลวดลาย

5. ผสมปูนปลาสเตอร์เทครอบบนต้นแบบลวดลายแต่ละตัวที่แกะสลักลวดลายเสร็จแล้ว

6. เมื่อปูนแห้งดีแล้วให้ดึงปูนปลาสเตอร์ออกจากที่กันแบบ

7. นำดินน้ำมันที่ปั้นออกจากแบบพิมพ์ก็จะได้แบบพิมพ์อัดรูปหน้าสิงห์ ส่วนประกอบลวดลายตัวอื่นๆก็ให้แยกทำด้วยวิธีเหมือนกัน

8.แบบพิมพ์อัดปูนปลาสเตอร์พร้อมใช้สำหรับการอัดดินลวดลายแบบต่างๆ

9.อัดดินลงในแบบพิมพ์ทำลวดลายสำหรับใช้ตกแต่งผลิตภัณฑ์ให้แน่นแล้วปาดดินส่วนเกินออกแล้ว
เช็ดให้เรียบร้อยด้วยฟองน้ำหมาดๆ

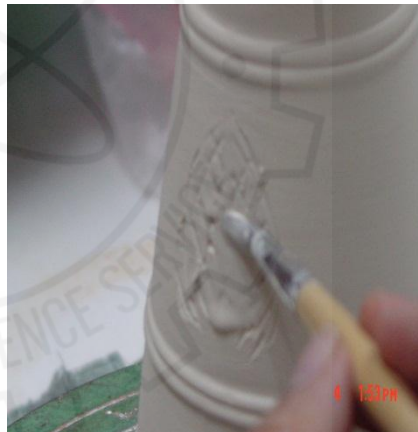
10.นำลวดลายออกจากพิมพ์ด้วยการใช้ดินชนิดเดียวกันแต่บนดินที่อัดในพิมพ์แล้วค่อยๆดึงออก

11.จะได้ลวดลายในแบบพิมพ์อัดตามที่ต้องการพร้อมลวดลายส่วนต่างๆ ที่อัดเตรียมไว้สำหรับการ ตกแต่งบนผลิตภัณฑ์

12. นำผลิตภัณฑ์หล่อน้ำดินที่เตรียมไว้มากำหนดพื้นที่สำหรับการตกแต่งลวดลาย

13. เริ่มด้วยหน้าลายสิงห์โดยใช้น้ำสลิปดินชั้นหาด้านหลังของลาย ให้เต็มพื้นที่ และที่พื้นผิวของผลิตภัณฑ์ที่ต้องการติด

14. นำลายหน้าสิ่งท่ติดลงบนผลิตภัณฑ์ที่กำหนดพื้นที่ไว้ กดเบาๆ ให้แนบสนิท

15. ทาหน้าสลิปดินชั้นด้านหลังช่อกนกใหญ่และที่ผลิตภัณฑ์แล้วนำไปติดประกอบกับลายหน้าสิ่งท่ทั้งด้านซ้ายและด้านขวา

16. ก็จะได้การตกแต่งลวดลายหน้าสิ่งห้ประกอบช่อกนกบนผลิตภัณฑ์เซรามิกตามที่ต้องการหากต้องการติดซ้าลวดลายเดิมให้เต็มใบก็ให้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่ผ่านมาหรือต้องการทำลวดลายตกแต่งเพิ่มเติมเช่น กระจังตาอ้อยเพื่อใช้ตกแต่งขอบเส้นลายก็สามารถปฏิบัติได้ตามกระบวนการที่ผ่านมา

ผลิตภัณฑ์ที่ตกแต่งเสร็จเรียบร้อยแล้วปล่อยให้แห้งแล้วนำไปเผาที่อุณหภูมิ 750 องศาเซลเซียส จากนั้นนำไปตกแต่งด้วยเคลือบสีแล้วเผาอีกครั้งที่อุณหภูมิ 1200 องศาเซลเซียส ก็จะได้ผลิตภัณฑ์เซรามิกที่แกะสลักด้วยลวดลายไทยที่เสร็จสมบูรณ์

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์สำเร็จ

พานพุ่ม

เชิงเทียน

กระถางรูป